Część II. N° 47. Petersburg, 26 Listopada 1830.

TYGODNIK
PETERSBURSKI.

Redakcija Tygodnika Petersburskiego uprasza swoich czytelników, aby jeśli chcą na rok przyszły na to pismo prenumerować i nie doznać spóźnienia w otrzymaniu pierwszych arkuszy, raczyli wcześnie zgłosić się do Redakcii, lub do urzędów pocztowych.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Petersburg 25 Listopada. 20 b. m. w rocznicę wstąpienia na Tron najłaskawiéj nam panującego Cesarza Jmci odbyły się uroczyste modły we wszystkich kościołach stolicy. Wieczorem miasto było oświecone.

Najwyższe *Ukazy do Rządz. Senatu.* S powodu zdarzających się trudności w wypełnieniu dotąd istnących prawideł wzajemnych umów między skarbem i prywatnemi przedsiębiercami, przez Ukaz (17 zeszłego m.) podana została do powszechnéj wiadomości nowa w tym przedmiocie ustawa. Prawo to nierościąga się na dzierżawę monopoljów trunkowych, najęcia, kuple i przedaże odbywane przez urzędy tak zwanym *gospodarczym* (хозяйственнымъ) sposobem, i obejmuje następne główne rodzaje umów: a) dostarczenia i liwerunki (подряды и поставки); b) wydzierżawienia dóbr gruntów, i innych własności skarbowych (оброчныхъ статей) i c) sprzedaż rzeczy, towarów i rozmaitych skarbowych ruchomości. (*) (27 Paźdz.) nadane zostają rozmaite ulgi mieszkańcom Bessarabii, s których główniejsze są: darowanie wszelkich podatków (oprócz ziemskich powinności) i zaległości aż po rok 1832, w tym roku pobierana będzie tylko połowa podatków, a całkowity pobór zacznie się dopiero od r. 1833 — (tegoż dnia) mieszczanom trzech gubernii Noworossyjskich ze względu na poniesione straty przez wstrzymanie handlu i kwaterunek, darowane zostają zaległości po rok 1829 oraz zaległości i sztrafy podatku gildyjnego po r. 1830. — (tegoż dnia) dozwala się właścicielom ziem niezaludnionych w Chersońskiéj i Ekaterynosławskiéj gub. oddawać takowe na zabeśpieczenie (въ залогъ) dostarczeń i wszelkich umów ze skarbem, (wyjąwszy monopolia trunkowe), lecz nie inaczéj jak w całym tych ziem obszarze, bez rozdrabiania na części i licząc każdą dziesięcinę po 5 rubli—(7 b. m.)

(*) Krótkość czasu i obszerność téj nowéj ustawy, niedozwoliły nam wyszczególnić głownych jéj urządzeń — odkładamy to do następnych numerów naszego pisma, (*Przyp. Red.*)

w liczbie innych podniesieni zostają do stopni: 6 klassy zostający przy Głównym sztabie J. C. M. Cesarzewicza w kancelaryi cywilnéj 7 klassy kommissjoner kommisoriatu Jan *Denejko;* Assesora Kollegijalnego: zostający przy 1 oddziale 3 Depart. Rządz. Senatu Pomocnik Metrykanta (Metryk wcielonych od Polski prowincij) Franciszek *Malewski*—(15 b. m.) uwolniony ze służby Jen. Major Baron *Pirch* otrzymuje roskaz sprawowania obowiąsków Kazańskiego cyw. Gubernatora z zachowaniem wojskowego stopnia i munduru.

Ukazy Rządz. Senatu 1 Departamentu. 1) 13 *b. m.* Iż wszelkie ogłoszenia o sprzedaży lekarstw, sposobach ich użycia, leczeniu chorob, nieinaczéj będą mogły odtąd być drukowane w pismach peryodycznych lub oddzielnie, jak za pozwoleniem: w *Petersburgu*, Cywilnego Jeneral-Sztab-Doktora, a *na prowincyi*, oddziałów lekarskich najbliższych uniwersytetów. Ogłoszenia zaś o lekarzach, aptekach, opisy chorób, bez podawania środków ich leczenia, rozbiory dzieł lekarskich i artykuły polemiczne w tym przedmiocie, podchodzą pod ogólną ustawę cenzury 22 Kwiet. 1828 najwyżéj zatwierdzoną.— 2) 14 *b. m.* O mianowaniu kupca Filipa Ludwika Mullera Wirtemberskim jener. Konsulem w Rossyi—3) *tegoż dnia.* Iż wszystkie domy aptekarzów, którzy w miastach, oprócz stolic, założą własnym kosztem apteki, na mocy rezolucyi nastałéj w Cesarskim Gabinecie 5 Grudnia 1739 roku, wolne są od wojskowego kwateruku. — 4) 15 *b. m.* o rościągnieniu prawideł przyjętych dla Gruzii (Tyg. Cz. II. str. 351) na wszystkie gubernije, w których s powodu cholery, sądownictwa mogą być zamknięte—5) 17 *b. m.* o mianowaniu kupców: *Schrödera* Hamburskim Konsulem w Petersburgu, a *Winberga* Pruskim Wice-Konsulem w Kronsztacie. — 6) 19 *b. m.* o dozwoleniu złożonemu z urzędu Odeskiego miejskiego Strapczego radzcy hon. *Miszczenko*, wejścia na nowo do służby, w nagrodę zasług, oddanych przez niego w czasie grasowania cholery w Noworossyi, z narażeniem na niebeśpieczeństwo życia i utratą zdrowia. Cesarz Jmć zatwierdzając postanowienie Komitetu PP. Ministrow o

tym przedmiocie, do słów zawierających pozwolenie przyjęcia Mi zczenka na nowo do służby, własnoręcznie dopisać raczył: «*lecz nie na urząd Strapczego*» (*G. S.*)

— Komitet (opieki Inwalidów) ustanowiony 18 Sierpnia 1814 r. ogłasza iż 14 b. m. otrzymał wiadomość o wakujących miejscach: *Plac-Majora i dwóch Plac-Adjutanów w Erywańskim Ordonanskauzie;* i 17 t. m. *Policmejstra w m. Symbirsku.* Kandydaci życzący zająć takowe posady, powinni postąpić podług ogłoszonych prawideł (patrz Tyg. Pet. Cz. II. str. 264.) (*R. I.*)

— Spokojność mieszkańców stolicy tutejszej zakłocaną była od niejakiego czasu, przez nieprzystojne postępki niewiadomych swawolników, którzy obrali sobie za zabawę, wybijać w nocy okna w mieszkaniach. Czujność rządu wkrótce ich wyśledziła. Większa część winnych, należąca do niższéj klassy ludu, natychmiast odniosła chłostę cielesną na samém miejscu przewinienia; lecz obok tego z żalem przekonano się że spólnikami téj swawoli byli niektórzy s szlachty zostającéj w służbie, mianowicie: Aktuaryusz ministerstwa spraw zagranicznych Xiążę Piotr *Golicyn*, i służący w wydziale spraw duchownych obcych wyznań 14 klassy *Romanow*. Jakkolwiek ich postępek zasługiwał na surową karę, s tém wszystkiém N. Cesarz ze względu na ich młodość, najłaskawiéj roskazał poprzestać na osadzeniu pierwszego na miesiąc w twierdzy, i odesłaniu go potém na służbę do Gruzyi; drugiego zaś odesłać na służbę do Archangelska.

— Newa stanęła 20 b. m. między 2 i 3 godz. po południu.

O Cholerze. Podług urzędowych ogłoszeń, w Moskwie po dzień 12 Listopada zostawało chorych 774

tegoż dnia zachor.	49, wyzdr.	33, um.	29. zost.	761
13 b. m. — —	43, — —	47, —	16, —	741
14 — — — —	45, — —	34, —	17, —	735
15 — — — —	34, — —	35, —	16, —	720
16 — — — —	35, — —	119, —	14, —	620
17 — — — —	37, — —	45, —	12, —	584
18 — — — —	23, — —	22, —	16, —	569
19 — — — —	25, — —	47, —	11, —	535
20 — — — —	19, — —	67, —	12, —	474

(Od czasu zjawienia się choroby po dzień 21 Listpada zachorowało 5874, wyzdrowiało 2109, umarło 3291, pozostało chorych 474).

— W powiatach gub. *Moskiewskiéj* od dnia zjawienia się cholery po 9 b. m. zach. 121, um. 95, wyzdr. 10, zost. 16.

— Minister Spraw Wewn. ogłosił, że w gubernijach Penzeńskiéj, Tambowskiéj, Woroneżskiéj, Kurskiéj i na ziemi wojska Dońskiego, tudzież w miastach Kostromie i Kazaniu cholera ustała. Kommunikacye między wymienionemi gubernijami, przywrócone; zdjęto kordony s Kostromy 26 Paźdz. s Kazania 8 b. m.

— Podług najpoźniejszych doniesień podejrzenie o zjawieniu się cholery we wsiach Nagajskich, jest całkiem bezzasadne. W *Nowgorodzkiéj* gub. cholera ustała w mieście Ustiużnie i na stanowisku Somińskiem. Kordony zostały zdjęte. w dwóch powiatach gub. *Władimirskiéj* od 31 Paźdz. po 3 b. m. zachor. 3, wyzdr. 2, um. 1. W gub. *Kijowskiéj* we wsi Kapitanówce od 26 po 28 Paźdz. do liczby 3 chorych, przybyło 2, wyzdr. 2, um. 1, zostało 2; w Ruskoj-Polan od 24 po 29 tegoż m. do liczby 4, przybyło 2 chorych, um. 2, wyzdr. 4. W miast. Smiełom od 24 po 30 tegoż m. do liczby 12, przybyło 26 chorych, wyzdr. 6, um. 17, pozost. 15.

— W gub. *Słobodsko-Ukraińskiéj* choroba widzialnie słabieje: w Charkowie, 26 Paźdz. było chorych 94, w ciągu 7 dni, po 2 b. m. przybyło 36, wyzdr. 69, um. 18. W gubernii było chorych 196, w ciągu tygodnia przybyło 218, wyzdr. 143, um. 123, zostało 148. w *Kurskiéj* gub. w Biełgorodzie, od 31 Paźdz. po 4 b. m. umarło 20 ludzi, w powiecie 2. We wsi Trojckoje należącéj do okręgu policyi miasta Taganroga, od 27 po 31 Paźdz. umarła jedna kobieta, a od tego dnia po 4 b. m. nikt nie umarł ani zachorował. W *Odessie* po ustaniu już cholery (Tyg Cz. II. str. 380), 1 b. m. oznaki téj choroby okazały się na nowo na kilku chorych. Ci natychmiast zostali przeniesieni do szpitalów; domy ich oczyszczono. Od tego czasu, po 10 b. m. zachorowało 21, um. 12, wyzdr. 1. (*G. P. P. P. G. Od.*)

Odessa 12 Listopada. Nieurodzaj tegoroczny w miejscach, s których Odessa bywa opatrywaną w zboża, i środki ku zatamowaniu cholery przez rząd przedsięwzięte, utrudniające wszelkiego rodzaju dowozy, były przyczyną że w ostatnich czasach cena mąki przez kilka tygodni podniosła się od 6, do 23 rubli za czetwert. Rząd miejscowy, zapobiegając skutkom takiéj drożyzny, ktora s powodu spoźnionéj pory mogła się jeszcze powiększyć, i dotknąć zwłaszcza niższą klassę ludu, natychmiast roskazał wydawać niedostatnim mieszkańcom i piekarzom mąkę żytnią ze składów rządowych, licząc po 12 r. za czetw. to jest po takiéj cenie, za jaką rząd sam ją zakupował. Nadal przedsięwzięto środki aby ubożsi mogli dostawać za mierną cenę mąkę złożoną s pszennéj mąki krup i jęczmienia, do jakowéj mieszaniny, lud jest nawykły. (*G. Od.*)

— Inflantski rząd Gubernialny patentem 17 Wrześ. wzywa obywateli gubernii do składek, na mający się wznieść z roskazu Cesarza marmurowy pomnik w Tobolsku, dla Jermaka, zaborcy Syberyi. (*Prvnzbl.*)

z Warszawy 26 Listopada. Najjaśniejszy Cesarz i Król Jmć najłaskawiéj mianować raczył Kawalerami orderu Królewskiego ś. Stanisława klassy 1 Jenerał-Majorów wojsk Cesarsko-Rossyjskich: *Offenberga*, *Tomaszewskiego* i *Leontjewa*.

— Doszła tu smutna wiadomość iż Natalja z hrabiów Potockich xiężna Sanguszkowa, w dobrach swych na Wołyniu po kilkodniowej słabości, rozstała się s tym światem. (*K. P.*)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Londyn 21 Listopada. Izba *parów* 15, Na wniesioną przez Lorda Durham petycyą od jednéj s parafij Londyńskich przeciwko nowo zaprowadzonéj policii, hr. Resslyn oświadczył, że ministrowie nie mają zamiaru odmieniać istniejącego już porządku. Lord kanclerz potém zastanawiał się nad pytaniem o rejencii i wniosł aby xiężniczka jeśliby wstąpiła na tron przed dójściem lat ośmna-

stu, uważaną była za nieletnią, i żeby matka jéj została powołaną do sprawowania opieki i rejencii, bez żadnych dalszych ograniczeń, oprócz odpowiedzialności ministrów. Wnioskowi temu nikt się nie oparł.—Izba *niższa* 15. Pomimo oporu kanclerza skarbu, PP. Calcraft i Herries, izba przyjmuje wniosek P. Parnel popierany przez PP. Bankes, lorda Althorp, Wynn i Sumner, mający na celu wyznaczenie komitetu do rospatrzenia listy cywilnéj. Wniosek przeszedł większością 233 głosów przeciw 204, mniejszość na stronie ministrów 29 głosów. P. Hobhouse zapytał potém P. Peel, czyli ministrowie po tém co zaszło mieli zamiar pozostać na swoich urzędach. Ministeryjum nie odpowiedziało i izba przystąpiła do mianowania członków komitetu.

— Izba *parów* 16. Po wniesieniu petycij, Xżę Wellington powiedział «Milordowie! Sądzę obowiązkiem moim donieść, że w skutek tego co zaszło wczora wieczorem w drugiej izbie parlamentu, uznałem za przyzwoite udać się dziś do króla i oświadczyć moje zrzeczenie się urzędu. J. K. M. raczył je przyjąć: jednakże nie przestanę sprawować obowiąsków, aż mój następca zostanie mianowany.

— Izba *niższa* 16. Po odbytych wstępnych czynnościach szeryfowie londyńscy złożyli u szranek petyciją lorda majora, aldermanów, i rady miasta Londynu, tyczącą się reformy parlamentu. Sir R. Peel potém uczynił za siebie i za wszystkich innych członków rządu oświadczenie takiéjże treści, jak wyżéj przywiedzione Xcia Wellingtona.

— Powtórne wydanie gazety *Courrier* z d. 19 Listop. zawiera następną wiadomość; sądzimy że skład nowego ministerstwa jest taki: hr. Grey pierwszym lordem skarbu; markiz Lansdown, prezydentem rady; P. Brougham, lordem kanclerzem; lord Althorp, kanclerzem skarbu; lord Dungannou, sekretarzem stanu w wydziale wojny; P. Denman, jeneralnym adwokatem; lord Palmerston sekretarzem spraw zagranicznych. Należą jeszcze do ministerstwa lord Holland, Sir Jakub Graham, lord Melbourne, Karol Grant, lord Durham, lord Goderich, Markiz d'Anglesea, P. Stanley, P. R. Grant, lord Hill.

— Na pos. izby niższéj 12, po rosprawach o liście cywilnéj, sir H. Hardinge, upoważniony został do wniesienia bilu o popisie ludności w Irlandyi: s tego powodu złożył następujące podania o jéj stopniowym przyroście: w 1682 ludność Irlandyi była 1,100,000; w 1731—2,010,000; w 1785—2,845,000; w 1812—5,900,000; w 1815—6,801,827, tak, że w ciągu 90 lat ostatnich ludność tego kraju prawie się potroiła.

— Wspomniony wyżéj bill o rejencyi wniesiony w Izbie parów 15 b. m. przez lorda Kanclerza, oparty jest na prawach krajowych. Ponieważ podług nich, kobiety w 18 raku dochodzą lat zupełnych, a xiężniczka Wiktorya, córka Xżny Kent i dziedziczka tronu, ma dopiero lat 12, przeto Ministrowie podają projekt, w razie śmierci króla, oddać ją pod opiekę, a królestwo pod zarząd xiężny Kent, któréj znane przymioty i przywiązanie do córki są rękojmią rejencyi prawdziwie macierzyńskiéj. Jeżeliby zaś teraźniejsza królowa po zgonie króla powiła potomka, wtenczas prawo opieki i rejencyi przejdzie na nią. Takie urządzenie zgodne jest s prawem podług którego tron nigdy nie wakuje i Król nie umiera. Bill ten przeczytany został po raz pierwszy—*w Izbie Niższéj* wniesienie listy ciwilnéj było powodem do żwawych rospraw. Sir H. Parnell, PP. Hume, Brougham i lord Palmerston żądali ażeby od wydatków osobistych królewskich odłączone były takie, które stosują się do interesu publicznego, jakoto: wydatki na agentów dyplomatycznych, pensye, etc. P. Brougham zarzucał fałszywe wystawienie tego przedmiotu w mowie królewskiéj. Sir R. Peel tłomaczył się z zapałem, i ściągnął na siebie bardzo ostrą odpowiedź ze strony P. Brougham, którego słowa niejednokrotnie rozśmieszyły Izbę kosztem ministrów. Sir Parnell oświadczył że będzie się domagał oddania wniosku kanclerza skarbu pod rozbiór osobnego komitetu, (wiadomo że ten wniosek, mimo całego oporu kanclerza został przyjęty 233 głosami przew 204.)

— Donoszą z Dublinu że kilka znakomitych osób oświadczyło się przeciw odłączeniu Irlandyi, i że cała prowincya Ulster podziela ich zdanie.

Paryż 22 *Listopada.* Izba deputowanych 11, na miejsce P. Lafitte mianowanego ministrem, obrała na prezydenta Kazimierza Perrier (180 głosów na 271 głosujących). Wiceprezydentem obrany Dupin starszy. 12, K. Perrier objął urząd prezydenta, zostawiwszy P. Delesert krzesło, aż do rozstrzygnienia prawa o nagrodach dla osób zasłużonych podczas trzydniowéj w Lipcu walki. 13, prawo to o nagrodach zostało przez izbę przyjęte. (204 głosów przeciw 20). Na temże posiedzeniu odpowiadając na zapytania P. Manguin o systemacie politycznym, jakiego Francija trzyma się względem mocarstw zagranicznych, marsz. i minister Maison odpowiedział:

«Najprostsze i najszczersze układy wielu muszą ulegać odmianom, nim będą mogły być podane pod jaki bądź sąd publiczny, pod jaką bądź rosprawę, i nim by się o nich domagać można dostatecznego objaśnienia. W sprawach zewnętrznéj polityki same tylko dokonane fakta, mogą podpadać rostrząsaniu. Lecz ministrowie, zawieszając rosprawy dla dobra tychże samych trwających układów, nie mniéj zostają odpowiedzialni, za wszystkie akta na które przyzwolili, lub których królowi doradzali. Teraźniejsi ministrowie mogą dać zapewnienie, że we wszystkich ich czynnościach nic się nie znajdzie takiego, coby mogło narazić bespieczeństwo lub godność Francii. Przestając na ściśléj obronie praw naszych, tym będziemy pewniejsi uchowania ich od wszelkiej zaczepki, im więcéj będziemy szanowali prawa cudze i im ściśléj wypełniemy nasze zobowiązania. Takie postępowanie Francii, które nazwę wzniosłą moralnością narodu, będzie jak należy ocenione przez Europę.—Mowa króla Angielskiego, lepiéj objaśniona w parlamencie, nie mogła dać powodu do słusznéj obawy. Gabinet angielski pewnie nie ma zamiaru wdać się za pomocą oręża w sprawy Belgickie. Wdawanie się zaś za pomocą rad i przestrog nie ma nic takiego, coby zatrważać mogło. Poręka dana przez pięć mocarstw względem związku Belgij z Hollandiją uprawniała takie wdanie się wpośród wypadków, które ten związek rosprzęgły. I w obecnych naradach o nic nie idzie, tylko o pogodzenie interesów, dotykających równowagi ustalonéj traktatami, do których i Francija należy.—Wszystko każe wnosić, że cel ten zostanie osiągnionym. Wysłanie komissarzy angielskiego i francuskiego do stron wojnę toczących jest krokiem przez ludzkość natchnionym, a linija jaką im pozwolono wyciągnąć; zapowiada sama w sobie, że gabinety przystają na nowe wypadki.—W ciągu téj trudnéj Niderlandzkiéj sprawy, która bliżéj dotykała dobra i obaw familij innego mocarstwa, powzięliśmy dowody dobrego w niém dążenia. Prawa rostropność utrzymała Prusy w duchu pokoju, i umiarkowanie wyborne dające się widzieć w naszych stosunkach, każe nam wnosić że taż sama rostropność postanowieniom pruskim będzie nadal przewodniczyła.—Jedynie zmiana ministerstwa przeszkodziła posłowi naszemu wyjechać do Wiednia; lecz związki nasze s tym gabinetem trwają, równie jak i z Rossyjskim.—Wszystkie nasze stosunki z mocarstwami zagranicznemi szły więc drogą otwartą, poczynając się od uznania Ludwika Filipa I. Wszystko utwierdza nas w mniemaniu, że Europa będzie mogła zachować pokoj, jako największe z dobrodziejstw; pokoj który jest zarazem wyrażeniem wszystkich potrzeb europejskich; pokoj któremu głos żołnierza nawet nie lęka się wyższej nadać ceny niż zwycięstwu. — Francija może się pochlubić danym rzadkim

przykładem umiarkowania i bezinteresowności w sprawie belgijskiéj. Myślała że moralna zasada niewdawania się przenosi wartością samą nawet pokusę pamiątek. Chciała ugruntować na prawości swoję nową politykę. I sprawiedliwość jest potęgą, i do tego trwałą, która wywrze swój wpływ na los Francii.» (Wielkie wrażenie).

Dep. Bignon pochwaliwszy oświadczenia ministra, w długiéj mowie rozbierał pytanie o pokoju i wojnie zajmujące wszystkich umysły. Czy będziemy mieli zaraz wojnę? Nie—lecz czy ją będziemy mieli za trzy, za sześć miesięcy. Tu odpowiedź poczyna być wątpliwa. Spieszmy powiedzieć, że od nas po większéj części zależy jéj nie mieć lub jeśli jest nieuchronną, nie mieć się jéj czego obawiać. Mowca zatrzymując się nad mową na otwarcie angielskiego parlamentu, zwraca uwagę, że poźniejsze oświadczenia angielskich ministrów złagodziły tę mowę i zmniejszyły umocnione przezeń nadzieje wojny. Lecz nagania charakter nadany wypadkom belgickim i wdanie się mocarstw w sprawy tego kraju, które zdaniem jego, nie stawią casum foederis. Podług P. Bignon, zabespieczenia całości posiadania państw zapewnione w zawartych przez mocarstwa traktatach 1815 r., wymierzone są tylko przeciwko zewnętrznemu napadowi; i utrzymuje że co do Niderlandów, casus foederis nie mógłby być powołanym, chyba w razie napadu lub zaboru ich terytorium przez jakie inne państwo. To wdanie się mocarstw lądowych zdaje mu się przeto ukrywać powod wojny. Drugi powod upatruje, w namiętnych, nierozsądnych krokach Belgów; w niesłusznych roszczeniach prawa do wielkiego xięstwa Luxemburskiego, które w 1815 nie było dane domowi Nassauskiemu takimże sposobem jak Belgije, lecz w zamian za inne posiadłości. Xięstwo to stanowi jedno s państw związku niemieckiego, który się może upomnieć o swoje prawa; co mogłoby stać się powodem wojny. Dalej mowca rozwija szczegółowo wszyststkie podobieństwa utrzymania pokoju, na ich czele stawiąc wpływ postępów publicznego rozumu i opinii jaką ma Europa o Francii. W końcu powiada «najlepsza poręka za pokojem jaką mieć możemy, od nas samych zależy. Niech Francija zostaje w pokoju s Franciją, a nikt nas nie napadnie. — Niewdam się w nierozsądne przepowiadania.—Gdybym jednak miał krótko moje zdanie wyrazić, gdybym jak przysięgły musiał odpowiadać *tak* lub *nie,* zastrzegając że niechcę uchodzić za niemylnego, powiedziałbym: *nie,* wojny mieć nie będziemy.» (Liczne oklaski).

— 10, hr. Ofalia poseł hiszpański, złożył królowi jako pełnomocnik xięcia Łukieskiego swoje listy wierzytelne, a 12, P. Oertling takież listy od W. xięcia Meklembursko-Strelickiego.

— Postanowieniami królewskiemi 10, P. Billig, który za stu dni, pod Carnotem ważne sprawował obowiąski, mianowany sekretarzem prefektury policii. 12, przywrócony sąd przysięgłych w Korsyce. 13, szkoła politechniczna na nowo urządzona na dawnych zasadach.

— Postanowienie 17, powołuje hr. Sebastiani ministra sił morskich i osad na ministerstwo spraw zagranicznych, w miejscu marszałka Maison, ktorego prośba o uwolnienie została przyjętą. hr. d'Argout par Francii mianowany ministrem sił morskich i osad. — Marszałek Soult, xżę Dalmacii, ministrem wojny, w miejscu marsz. hr. Gérard, którego prośba o uwolnienie została przyjętą.

— Jener. Lamarque wrócił z Wandei dokąd był ze szczególném poleceniem przez rząd posłany. Jenerał przekonał się że wszystkie doniesienia o niedobrym duchu tamecznych mieszkańców, były fałszywe.

— Podpalacze nie przestają pustoszyć departamentu Eury i Loary: mają pieniądze i niedopuszczają się kradzieży.

— Akademija nauk 2 Listopada słuchała listu, którym konsul francuski w Tyflisie, Gamba, opowiada szczegóły o cholerze w południowych kaukaskich prowincijach. Dr. Larrey sądził, że wypadałoby posłać do Rossii lekarzy, aby się uczyli téj choroby, która jak się zdaje, zagraża całéj Europie.

— Z Algeru donoszą że tam 29 Paźdz. jener. Clauzel przyjął trzech posłów od beja Tunetańskiego przybyłych s powinszowaniem zdobycia Algeru. — Aga Algerski z roskazu naczelnego jenerała ogłosił, że będzie przygotowany statek i haracz dla muzułmanów, chcących odbyć podróż do Mekki.

— Bej Trypolitański wysłał do dworu naszego posła, który już wylądował w Marsylii.

— Izba Deput. odrzuciła 193 głosami przeciw 98 wniosek P. Benjamina-Constant, aby rzemiosło xięgarza i drukarza, było całkowicie wolne.

— Wyrokiem królewskim 9 t. m. zwołana została Izba parów na sądzenie sprawy P. Kergorlay, i PP. Brian, Genoude i Lubis, przekonanych o zamiar ogłoszenia listu pierwszego, umieszczonego w pismach: *Quotidienne* i *Gazette de France*; P. *Persil* ma tą razą pełnić w Izbie obowiąski Generalnego Prokurora.

Haga 22 Listopada. Na posiedzeniu 13, izba druga przyjęła projekt prawa o nadzwyczajnym podatku i budżet na r. 1831.—Xżę Fryderyk wrócił tu 17 z Bergop-Zoom i Willemstad, gdzie oglądał wojsko. — Król mianował jener. Chassé kawalerem wielkiego krzyża wojskowego orderu Wilhelma.—Dowódzca flotylii hollenderskiéj na Scheldzie w Antwerpii, zapowiedział władzom tamecznym, że jeżeli żołnierze belgijscy będą przekraczali granice dawnej Holandyi, każe otworzyć śluzy i zatopi cały kraj aż do Maldeghem, Ecloo i t. d.—P. Dubosch 12, wyjechał z Gandawy do Bruxelli dla uczynienia względem tego przełożeń rządowi.

— Podług Journal de la Haye, Król z własnéj szkatuły zaradził nagłym potrzebom skarbu każąc sprowadzić z Londynu sztaby złota i srebra, na kilka miljonów flor.—Pierwsza Izba stanów, na posiedz. 18 b. m. przyjęła projekta o podatkach nadzwyczajnych, i o tymczasowym budżecie na rok 1831—Podług nowin z Breda, 17 b. m. powstańcy opuścili Westwezel i udali się ku Hooghstraton. Nasze przednie straże są w Rysberg.

Bruxella 21 Listopada. Piszą z Antwerpii 12 Listogada że kurjer angielski przywiozł z Hagi roskaz do jener. Chassé aby nie strzelał na miasto.

— Na posiedzeniu kongresu 15, czytano list P. de Potter, którym donosi że się usuwa od obowiąsków w rządzie tymczasowym.

— Przystąpiono do wyboru prezydentów, wice-prezydentów i sekretarzy, który co miesiąc mają być odmieniani. Odczytano potém dwa wnioski PP. Rodenbach i Pirson względem formy rządu dla Belgij. Na pos. 16, P. van de Weyer miał długą mowę, w któréj zdał sprawę ze swéj podróży do Londynu, z rozmów jakie miał z hr. Aberdeen, xciem Wellington i xięciem

Oranii: doniosł że w tych rozmowach powziął pewność jako wielkie mocarstwa nie mają zamiaru wdawać się w sprawy belgickie, i że ze swej strony oświadczył gotowość Belgow do oporu przeciwko wszelkiemu wdawaniu się. Podług jego doniesienia pytanie o wolnéj żegludze na Scheldzie zostało już przez wszystkie mocarstwa rozstrzygnioném.

— Na posiedz. Kongresu 17 b. m. P. Brouckere, zdający sprawę w imieniu Kommisyi centralnéj, doniosł że wszystkie sekcye oświadczyły się za niepodległością Belgów, a jedna tylko za przyłączeniem do Francyi, i że kongres niewprzód się rozejdzie, aż ustali wolność ojczyzny—P. Destrivaux żądał mianowania kommisyi dorostrząśnienia stosunków W. Xtwa Luxemburskiego względem Belgijów, Hr. de Celles rzekł że znakomity Bignon rozwiązał już to zagadnienie (patrz wyżéj, pod Paryżem) dowiodłszy że wspomnione xięstwo do Belgijów nie należy. P. Rothomb powstał przeciw zdaniu P. Bignon. Po wielu sporach wniosek P. Destrivaux został przyjęty— Na posiedz. 17, kongres jednomyślnie ogłosił niepodległość Belgów—Rząd tymczasowy zawiesił wszystkie dawne cła na zboża przywozowe, aż póki wolny dowóz nieustanowi cen, które znowu, dla dobra krajowych rolników, wymagać mogą przywrócenia opłat.

Luxemburg 17 *Listopada.* Gubernator W. Xtwa przez odezwę 16 b. m. obwieścił że Król Niderlandów wezwał pomocy Rzeszy Niemieckiéj do przywrocenia w niém porządku, i wzywa mieszkańców do poddania się władzy konstytucyjnéj i prawnéj Króla i W. Xięcia.

Karlsruhe 18 *Listopada.* Wczora odbył się tu ślub xięcia Gustawa Wazy s xiężniczką Ludwiką Amalią Stefaniją Badeńską.

Wiedeń 19 *Listopada.* Cesarz zażądał aby cały zaciąg uchwalony przez stany 50,000 wojska, zaraz przyszedł do skutku. Stany się na to zgodziły. Nic jeszcze nie ma pewnego względem przyłączenia Dalmacii, Galicii i Bukowiny, którego sejm żądał, zdaje się że tylko Dalmacija przyłączoną zostanie do Węgier.—Rząd austryjacki miał już mianować konsulów do Grecii, jednego do zachodniéj, drugiego do wschodniéj, a trzeciego do wysp.

Neapol 9 *Listopada.* Od ośmiu dni choroba Króla wzięła obrót zatrważający i wczora o 3 po poł. Król Franciszek I, (ur. 1777) umarł. Król Ferdynand II, (ur. 1810) objął zaraz rządy.

Madryt 8 *Listopada.* 27 Paźdz. na okręcie pod banderą maurytańską, przybyłym z Larache odkryto i schwytano sławnego rewolucyonistę don Juan Rumi.

— Nawarra i trzy uprzywilejowane prowincije wysłały przeciw powstańcom 30,000 ludzi. Milicija ta już wróciła do domów, i z zapałem przyjęta była przez spółmieszkańców — w Galicyi, zatrzymano kilku ludzi z bandy rewolucjonisty Bordas.

— Król mianował posła swego w Rossyi, P. Paez de la Cadena, kawalerem w. Krzyża orderu Izabelli.

Lizbona 30 *Października.* Wielkie przygotowania czynią się do koronacyi D. Miguela, po której natychmiast ma nastąpić akt powszechnego przebaczenia.

(J. de St. P.)

WIADOMOŚCI HANDLOWE i PRZEMYSŁOWE.

Petersburg 25 *Listopada.*

OBRAZ OGÓLNY ŻEGLUGI WEWNĘTRZNEJ W R. 1829.

(Ciąg dalszy.)

	Liczba bark i płytów. z ładunk.	Liczba bark i płytów. bez ład.	Ceny ładunków w rublach assygn. Skarbowe i prywatne.	Ogół
V. Przez Don:				
A. Z wyższych części Donu, i rzek doń wpadających, oraz ze stanowiska Kaczalinsk, wyszło:				
bark	842		skarb. 1,225,858	4,442,590
płytów	— —	450	pryw. 3,216,732	
B. S Taganroga i innych miejsc w górę Donu; bark	33	——	pryw. 33,554	33,554.
VI. *Przez Dźwinę zachodnią:*				
A. Przez systemata rzek Berezyny i Ułły, wyszło:				
bark	70	— —	pryw. 2,360767	2,360,767.
płytów . . . . , .	125	545		
masztów	— —	2,223		
półmasztów . . .	— —	261		
belek, beleczek i wańczosu, sztuk	— —	37,521		
B. Ze stanowisk na Dźwinie i innych rzekach, które do niéj wpadają wyszło:				
bark	1,145	——	pryw. 21,257,815.	21,257,815.
płytów.	— —	1,219		
w ogóle: bark	1,215		pryw. 23,618,582.	23,618,582.
płytów . . .	125	1,219		
masztów. . .	——	2,223		
półmasztów.	——	261		
belek, beleczek i wańczosu, sztuk	——	37,521		
VII. *Przez Narwę:*				
Ze stanowisk po nad Narwą wyszło:				
bark	276	——	pryw. 892,821	892,821.
płytów.	——	896		

(d. c. p.)

— Rossyjskiego żelaza wysłano za granicę:

w 1818 roku	1,313,070	pud.	na 7,141,028	rub. as.
— 1819 —	828,911	—	— 4,456,997	—
— 1820 —	1,173,098	—	— 6,282,570	—
— 1821 —	875,942	—	— 4,491,821	—
— 1822 —	1,170,556	—	— 5,962,980	—
— 1823 —	1,212,197	—	— 6,597,784	—
— 1824 —	1,205,458	—	— 5,913,614	—
— 1825 —	1,468,861	—	— 7,543,259	—
— 1826 —	1,211,122	—	— 6,136,006	—
— 1827 —	1.536,992	—	— 7,869,084	—
— 1828 —	1,191,596	—	— 5,781,762	—
— 1829 —	1,542,804	—	— 7,946,519	—

Kronsztadt 16 *Listopada.* Port nasz pokrył się lodem; przez ciąg tegorocznéj żeglugi weszło okrętów 1423, wyszło 1460.

— Od czasu rospoczęcia żeglugi po dzień 1 Listopada z *Lipawskiego portu* wywieziono zagranicę towarów na 3,325,492 r. kiedy w r. 1829 po tęż datę wywieziono

na 3,598,250 r.— *Przez Połągowską Komorę* od 1 Stycznia po d. 1 Listopada 1829 r. wywieziono towarów na 5,618,948 r. w roku zaś b. na 5,765,608 r.; w r. 1829 po tęż datę przywieziono towarów na 1,478,038 r. a w 1830 r. na 1,223,566 r. główniejsze wywozowe towary były żyto, pszenica, len, pieńka, siemie, potaż łój, olej i drzewo: ostatniego w r. 1829 wywieziono na 1,506,679 r. a w r. b. na 2,237,719 r. przywozowe: sól, śledzie, wyroby jedwabne, bawełniane i lniane oraz wino. — *Przez Radziwiłowską Komorę*, od 1 Stycz. po d. 21 Paźdź. wywieziono towarów na 6,262,227 r. przywieziono na 9,660,225 r. główniejsze wywozowe towary były wosk, skóry surowe i wyprawne, skórki zajęcze, wełna, szczeć, miod, klej jesiotrowy i łój; przywozowe zaś: kosy, jedwab, wyroby jedwabne, żywe srebro i wino węgierskie.—*Do Portu Odeskiego* od 1 Stycz. po d. 1 Listopada przywieziono towarów na potrzebę miasta Odessy z opłatą $\frac{1}{5}$ części cła na 13,127,939 r.; s przywozowych towarów od których pobiera się $\frac{4}{5}$ cła wywieziono za obręb wolnego portu w głąb państwa na 6,945,456 r.; wysłano lądem zagranicę do Austryi, Polski, Mołdawii i Gruzii na 219,243 r. a morzem na 23,408,201 r. główniejsze przywozowe towary były: rozmaite wyroby, farby, kawa, cukier, wino, tytuń, frukta, bawełna, jedwab i oliwa; wywozowe: skóry surowe, łój, powrozy, wosk, wełna, oraz pszenica i mąka pszenna, ilość wywieziona pszenicy i mąki pszennej szacowana jest na 18,394,272 r. *(G. H.)*

— Bank polski z radcami handlowemi rozbierał kwestyją względem podniesienia stopy procentu s 5 do 6 od sta, przy pożyczkach na papiery publiczne i przy eskoncie wexlów. Kwestya ta na sessyi wtorkowej w tygodniu bieżącym powtórnie wziętą była pod rozwagę, powody za podniesieniem coraz silniej mówią do przekonania, i zapewne najdalej s początkiem grudnia roku bieżącego, jeśli się okoliczności nie zmienią, stopa 6cio procentowa przywróconą zostanie. *(D. P.)*

z Hamburga 19 Listopada piszą iż cena żyta Ryskiego i Petersburskiego 115 — 116 funt. była 103 — 106 rejchst.—*w Amsterdamie 16 b. m.* Pszenicę polską mieszaną 127 funt. przedawano od 332 — 333 fl. czerwoną mieszaną 125 funt. po 355 fl.

— Towarzystwo naukowe w Harlem na 77 posiedzeniu odbytém 22 Maja b. r. ogłosiło dwa zadania, za rozwiązanie których przed 1 Stycznia 1832 r. dane będą medale od 150 tal. 1) Na czém zależy różnica stali indyjskiej zwanej *wuntc*, od innych tego kruszcu gatunków? O ile dotąd w Europie umieją naśladować stal indyjską? Jakie były doświadczenia odbyte w celu wydoskonalenia stali? Ponieważ do tego używany był chrom, przeto teraz, kiedy metal ten niejest już tak rzadkim i drogim jak dawniej, dowieść z jakich względow stal chromowa ma wyższość nad inną? Nakoniec, do czego można najlepiej i z największym pożytkiem użyć różnych gatunków stali?—2) Jakie są znane dotąd sposoby oczyszczania cukru? Do ila działanie tych sposobów daje się tłómaczyć przez zasady dzisiejszej chemii? Czy można w obecnym stanie wiadomości chemicznych dowieść: jaki sposób oczyszczania cukru jest najlepszy? Potrzebne jest przy tém opisanie processów używanych ku przyśpieszeniu zgęszczenia syropów, bez przypalenia i przylegania do kotłów.

— W Anglii starają się teraz o rozmnożenie kóz kaszemirskich, których już jest 24 sztuki. Wytrzymują one zimno, pasą się wraz z inném bydłem i jedzą też same trawy.

— P. Madiot ogłosił, że w niektórych Departamentach Francii s pożytkiem używają do karmienia świń, korzeni rośliny pospolicie paprocią lub paprotnikiem zwanéj (Pteris aquilina L. Zgasiewka pospolita, Jundziłł), tudzież że w innych miejscach tuczą je młodemi liśćmi tejże rośliny, gotując je z otrębiami. (W naszych krajach roślina ta była dotąd uważana za zupełnie nieużyteczną).

— P. Maxwell Dick, pokazuje teraz w Londynie model wiszącéj drogi żelaznej s powozami nowego urządzenia mającemi po niéj chodzić. Na tym modelu można ocenić szybkość i siłę jakiej rozmaite ciężary potrzebować będą. Upewniają iż wymysł ten w wykonaniu weźmie górę nad wszystkiemi znajomemi dotąd żelaznemi drogami.

— Angielski mechanik Bogan, otrzymał w Styczniu b. r. przywilej na wynalezioną przez niego nowego rodzaju pompę, w której tłok działa poziomie za pomocą dwóch rękojeści obracających się w koło, i osi szczególnego urządzenia. *(M. P.)*

Zrywanie kwiatu kartoflowego. Wiadomo iż kwiaty i owoce wciągają w siebie najlepsze pożywne soki i rozwijają się kosztem innych części roślin, tak dalece, że kiedy zaczynają nalewać i dojrzewać owoce, wszystkie inne części trawiaste na tém cierpią, żółkną i więdną. Na tej zasadzie oparty jest używany w północnej Ameryce sposób powiększenia urodzaju kartofli — Upewniają iż obrywanie kwiatu kartoflowego powiększa ilość i poprawia gatunek kartofli.

(Jrn. des con. usu.).

KURS WEXLOWY I PIENIĘŻNY.

Petersburg 25 Listopada.

Na Londyn	na	3 mies. pens.	10 $\frac{21}{32}$, $\frac{5}{8}$.	
— Hamburg	—	3 mies. —	9$\frac{5}{8}$.	
— Paryż	—	3 —— sant.	110$\frac{1}{2}$.	
Dukat nowy			10 r.	80 k.
Rubel srebr.			3 —	71$\frac{1}{2}$ —
—— złoty			5 —	85 —

Nieustający dochód Kommisyi umorzenia długów.

6% assygnacyami . . . . 118 proc.

Giełda Paryska 22 Listopada. 5% 93 fr. 50 cent. 3% 62 fr. 80 cent. Akcije bankowe 1675 fr.

Papiery publiczne. Londyn 21 Listopada. Konsol. 83, — rossyjskie 96$\frac{3}{4}$.

(G. H.)

w Rydze 19 Listopada, rubel srebrny 3 r. 72 k. Średnia cena s przeszłego tygodnia . . . . 3 — 75$\frac{5}{8}$ —

w Warszawie 23 Listopada. Listy zastawne 86 zł. 15 gr.—Obligacyje udziałowe 330 zł.

NEKROLOG.

Jan Sniadecki urodził się r. 1756 w dawném województwie Poznańskiém. Wziąwszy pierwiastkowe nauki w gymnazjum Lubrańskiego, przeniósł się w 16tym roku życia do szkoły głównej Krakowskiej, gdzie odbywszy w przeciągu lat czterech zwyczajny akademicki zawód, otrzymał stopień doktora filozofii i mianowany został professorem nadzwyczajnym, czyli tak wówczas zwanym *Towarzyszem młodszym* (Collega Minor). Po zaprowadzeniu reformy poruczono mu wykładać geometryją w gimnazjum Krakowskiém. Dwa lata tylko spełniał obowiązek nauczyciela, bo okoliczności przyjazne dozwoliły mu własnym nakładem przedsięwziąść (1778) podróż naukową do Niemiec, Hollandyi i Francyi. Znajdował się właśnie w Paryżu kiedy kommissija Edukacyjna wezwała go (1781) na katedrę matematyki wyższej i Astronomii do Krakowa. Przez lat 16 zajmował to miejsce, lecz obowiąski sekretarza szkoły głównej koronnej, ufność którą w nim zgromadzenie akademickie pokładało, wziętość jakiej u Króla Stanisława Augusta, u xiążęcia Prymasa u pierwszych osób narodu używał, potrzeby zakładu do którego należał, zmuszały go do częstych podróży. Jakoż oprócz oddalenia się za zgodą rządu, lecz znowu własnym nakładem na krótki czas do Anglii dla poznania uniwersytetów i obserwatoryjów tego kraju, odwiedzał kilkakrotnie Warszawę, był obecnym na ostatnim sejmie grodzieńskim, gdzie razem z Marcinem Poczobutem przed posłami mocarstw sprzymierzonych stawał w obronie całości edukacyjnego funduszu, nakoniec po zagładzie Polski, wyprawionym był do Wiednia w celu zasłonienia od upadku tej szkoły nad której dobrem tak gorliwie pracował. Uznany (1797) professorem wysłużonym jeszcze przez lat dziesięć mieszkał w Krakowie, dopóki xiążę Adam Czartoryski niewezwał go (1806) do Wilna na Astronoma Obserwatora.—Wkrótce (1807) wybrany został Rektorem Uniwersytetu, dwukrotnie piastował ten urząd. Ozdobiony jeszcze w r. 1810 orderem Ś. Anny II kl. w 1819 Ś. Włodzimierza III klassy, w roku 1822 podniesiony do rangi Radcy Stanu, otrzymał w 1824. zupełną emeryturę i usunął się od prac publicznych, którym 49 lat poświęcił. Ostatek życia przepędził na wsi, w majętności Jaszunach 4 mile od Wilna odległej, w domu synowicy swojéj, gdzie też dnia 9 Listopada b. r. po krótkiem cierpieniu rozstał się s tym światem. Według ostatniej woli zmarłego, zwłoki jego będą pogrzebione w tém miejscu, gdzie dni swoje zakończył, lecz Uniwersytet wielbiąc pamiątkę swojego niegdyś Rządcy, szanując w nim jednę z najcelniejszych swoich ozdób, odbędzie za dni kilka obchód żałobny, na którym professor Leon Borowski opowie jego żywot uczony. Niech więc to nas usprawiedliwi, iż zwiastując smutną wiadomość o zejściu Jana Sniadeckiego, przestaliśmy na prostém wyliczeniu ważniejszych zdarzeń. Wkrotce wzniesiony on mieć będzie trwały pomnik, wkrótce ten który w obec narodu zasłużył:

monstrari digito, et dicier: *Hic est!*

odbierze wieniec chwały z ust mowcy, którego słowom przyda większej wagi doznana prawość uczuć.

Wilno.

12 Listopada 1830.

Χαρτοφύλαξ.

ROZMAITOŚCI.

— Xięgarnia Bellizard w Petersburgu, ogłosiła niedawno spis xiążek polskich na sprzedaż w niej wystawionych, 94 numerów czyli dzieł obejmujący. Pierwszym to przykładem zjawiają się w xięgarni Petersburskiej polskie xiążki. Mamy nadzieję że przedsięwzięcie to pójdzie pomyślnie i u tutejszej publiczności znajdzie potrzebne wsparcie. Dopomoże do tego i ta okoliczność że xiążki polskie złożone są w jednej s celniejszych francuskich xięgarni. Niewielu pójdzie prosto po polską xiążkę, ale zobaczywszy przypadkiem pewnie ją nabędzie. Winniśmy jednak dodać, że tu gdzie romanse i zagraniczne powszechnego czytelnictwa dzieła, szybko w oryginałach obiegają, należałoby spis polskich xiążek powiększyć dziełami historycznemi, statystycznemi, należałoby więcej baczyć i na rossyjan nabywców, którzy w tłumaczenia Waltera Skotta, Kupera i t. p. lepiej od nas są opatrzeni Spis o którym mówimy w większej części same tylko dzieła nakładu Glücksberga zawiera. Nie mamy pod ręką katalogów krajowych do porownania cen, które zdają się być za wysokie.

— Kurlandzka Łotewska gazeta, w tych czasach, znacznie polepszająca się, zaczęła drukować historyją Kurlandyi od 1158. *(Provinzbl.)*

z *Warszawy.* Hr. Artur Potocki wydał w Paryżu w języku francuskim dzieło: *Marina Mniszech.* Ma to być pierwsza część *Fragmens de l'Histoire de Pologne,* które wydać zamierza.—Czasowe pismo wychodzące od 1827 r. pod tytułem: *Kolumb,* poświęcone opisom najnowszych podróży, oraz wiadomościom statystycznym i geograficznym, przerwane przez czas niejaki, będzie w następnym 1831 r. pod tymże wznowione tytułem. Obejmować ma 1) *wyciąg* z najnowszych podroży lub treść ich osnowy; 2) *rozmaitości;* 3) *gazetę podróży i geografii* t. j. najnowsze doniesienie o wyprawach podróżowych, o nowych odkryciach, towarzystwach geograficznych; nakoniec *Nowe dzieła*— Kajetan Bieńkowski s początkiem 1831 r. wydawać będzie w Kaliszu nowe pismo perjodyczne: *Rozmaitości Kaliskie.* Cena roczna prenumeraty złp. 28.—Wyjdzie

z druku w 1831 r. Dykcyonarz Geograficzny miast, miasteczek, wsi, rzek, jezior i t. p. znajdujących się w teraźniejszém Krolestwie Polskiém, z wyrażeniem znaczniejszych miejsc w byłem W. X. Litewskiém, tegoczesném W. X. Poznańskiém, Prusiech, Wołyniu, Podolu, Ukrainie, Galicii Austryjackiéj i Rpltej Krakowskiéj, przez E. W. Kańskiego.—Felix Bentkowski wydał spis medalów Polskich z dziejami krainy Polskiéj stycznych, w gabinecie Król. Alex. uniwersytetu znajdujących się, tudzież ze zbiorów i pism rozmaitych lub podań; z rycinami. Cena złp. 6.—Seweryn Goszczyński autor poematu *zamek Kaniowski* ogłosił prenumeratę na dwa tomy nowych swoich poezyi. Cena: r. sr. 2.—Dr. Kaczkowski wydał tu pismo o *cholerze* z włączeniem uwag lekarza Wysokińskiego, który widział tę chorobę w Tyflisie.— Władysław Wojcicki użala się w Kurjerze Polskim na Ł. Gołębiowskiego, że w dziele swojém: *Lud Polski, jego zwyczaje i zabobony*, wszystkie piosnki gminne, obrzędy Krakowiaków, Kujawian, wieśniaków z Lubelskiego, Rusinów s Podlasia, wiadomości o przesądach i zabobonach, zabytki starożytności, i t. p. wypisał po prostu bez zezwolenia z jego rękopisu, który złożył w Tow. Król. War. Przyjaciół nauk; i zrobił się tym sposobem autorem dzieła, które pozszywał tylko s pokaleczonych wypisów jego rękopisu, dziełka Czerwińskiego, *Okolica Zadniestrska*, z opisu *Krakowa* A. Grabowskiego, z opisu starożytnéj Polski T. Swięckiego, s przypisów do poematu Goszczyńskiego *zamek Kaniowski* i rozrzuconych wiadomości po pismach perjodycznych.—Wyszło pismo p. t. *Brama Wajwarta Punanam* przekład z Samskrytskiego przez Walentego *Skorochod Majewskiego* Podlasianina. Jest to osnowa z rękopisu biblioteki Królewsko-berlińskiéj w roku zeszłym ogłoszonego przez Fryderyka *Stenzler*. — Od nowego roku będzie wychodził w Warszawie *Tygodnik literatury i krytyki*, pod redakcyą P. *Żukowskiego*. *(D. P.)*

— Roczna prenumerata znaczniejszych codziennych gazet w Paryżu wynosi 80 fr. S tego na ustępne dla ułatwienia odbytu odliczyć trzeba 5 fr.; koszta poczty wynoszą 18 fr. 25 cent.; stempla 29 fr. 40 cent.; papieru 9 fr., tak, że na każdym exemplarzu na redakciją, druk i inne wydatki zostaje wydawcom tylko 18 fr. 35 cent. *(Prusk. Rząd. Gaz.)*

— Uważano że największe przewroty europejskie przypadły w miesiącu Lipcu. W nim to zdarzyły się dwa wielkie wstrząśnienia które wsławiły wiek XVIII i zmieniły oblicze starego i nowego świata. Rewolucya stanów zjednoczonych ameryki miała miéjsce 4 Lipca. Francuska (1789) 14 tegoż miesiąca. Połączone prowincije liczą swój przewrot od Lipca 1581. Dzisiejsza francuska rewolucija odbyła się także w Lipcu 1830. Unija Calmarska, która włożyła trzy korony na głowę Małgorzaty z Waldemir, przezwanej północną Semiramidą dokonana 8 Lipca 1397.

Bitwy przypadłe w tym miesiącu, częstokroć bywały stanowczemi dla całych narodów. Bitwa pod Allją (18 Lipca) zniszczyła całkiem prawie potęgę Rzymu. Pod Tyberiadą (5 Lipca) nieszczęśliwy Lusignan na głowę pobity przez sławnego Saladyna, i królestwo Jerozolimskie, założone przez najpierwszych krzyżaków, na wieki odpadło w ręce niewiernych. Przez bitwę pod Ouragua (25 Lipca) Alfons 1 uwolnił swoję ojczyznę od jarzma maurów, i tytuł pierwszego króla Portugalii, był nagrodą jego męstwa. Bitwa pod Boyne w Jrlandyi (21 Lip.) zniszczyła nadzieje Jakóba II i zapewniła koronę xięciu Oranii. W bitwie pod Pułtawą (8 Lip.) dwaj sławni Monarchowie Karol XII i Piotr Wielki walczyli o swoje trony i życie. Szwedzi, wraz s swoim królem utracili tam imię *niezwyciężonych*. Historya Francyi stawi nam szereg wielu walk stanowczych stoczonych w tymże miesiącu. Bitwa pod Poitiers, wygrana przez Karola-Martela (22 Lipca) wyzwoliła Francyą s pod jarzma Saracenów, panujących podówczas w Hiszpanii. Filip-August szczęśliwie wybawił królestwo swoje i życie pod Bouvines (27 Lipca) i tron Ludwika XIV zachwiany przez wielkie straty poniesione ku końcowi hiszpańskiéj wojny o następstwo tronu, ustalony został przez potyczkę pod Denain pod wodzą Marszałka Villars. (23 Lipca.)

Francuzi w Lipcu odnieśli zwycięstwa pod Fornone, Fleurus, Nerwinde, Lanfelt. Bitwa między Turenniuszem i Kondeuszem, na przedmieściu St. Antoine, odbyła się 2 Lipca, i Alexandrya w Egipcie wzięta przez Napoleona tegoż dnia i miesiąca. Tenże, w Lipcu 1798 wygrał bitwę pod Piramidami; pod Abukir, Turcy porażeni 25 Lipca 1799, nakoniec zwycięstwo Napoleona nad Austryjakami pod Wagram, w Lipcu, sprowadziło wszystkie wypadki traktatu Wiedeńskiego w 1809 roku. Podobnież w Lipcu widzieliśmy Rejencyą Algerską wywróconą i całe to rozbojnicze Państwo zagładzone bez powstania.

27 Lipca 1790 zbrodzień Robespierre, poduszczył, wespół z Maratem, powstanie ludu przeciw tronowi i zgromadzeniu narodowemu. W Palais-royal, owczesném ognisku spisków i zbrodni rewolucyjnych, miał następną odezwę: «obywatele wszelkiego wieku, lećcie do St. Cloud; «zamknijcie Króla i Delfina; zatarasujcie Austryjaczkę i «jéj szwagra, aby niemogli więcéj knować spisków. Za«trzymajcie wszystkich Ministrów. Zakujcie ich w kajdany. «Strzeżcie naczelnika miasta i jenerała—Zawróćcie park artyllery z ulicy Zielonéj; opanujcie składy i prochownie «Do broni! do broni! pięć lub sześćset głów strzaskanych «zapewni wam pokoj, wolność i sławę, niewczesna litość, «wstrzymując wasze ramię może kosztować życie miljo«nom współbraci.» 28 Lipca 1794 ten potwór poprowadzony został na rusztowanie gdzie posłużył za wielki przykład niestateczności fortun rewolucyjnych. Odebrał śmierć wraz ze swemi spólnikami za wyrokiem sądu złożonego z własnych przyjacioł i towarzyszów.

Omyłki druku.

W N. 46 Tyg. na str. 380 w sł. 1, w. 31, *zamiast:* N. 264, *czytaj:* str. 264—Na str. 390, w sł. 2, w. 52, *zamiast:* szerokości 40 i 4 głębokości. bany, *czytaj* rzeki Hudson przy Albany.—Na str. 385, w sł. 1, w. 40 *zamiast:* cztery miliony cztery, *czytaj:* ośm milionów ośm.

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 13-го Ноября, 1830. *Цензоръ О. Сенковскій.*
W DRUKARNI WOJENNÉJ